2025-2026 - окуу жылындагы «БИОЛОГИЯ» предметтик стандарты жана окуу программасындагы өзгөрүүлөр

Даярдаган: **Кыргыз билим берүү академиясынын жетектөөчү илимий кызматкери, педагогика илимдеринин доктору**
САТЫБЕКОВА МАЙРАМКҮЛ АБДЫКУЛОВНА
Элек. почта msatybekova@bk.ru

Коммерциялык максатта колдонууга болбойт /
Не использовать в коммерческих целях.

Мектептик биологиялык билим берүүгө учурдун талабына ылайык төмөнкүдөй максат жана милдеттер коюлган:

01

Коомдогу эң жогорку баалуулук катары жарандардын билимдүүлүгү жана интеллекти улуттук баалуулук катары алдыга чыгышы;

02

Жер жүзүндөгү бардык жашоонун баалуулугун түшүнүү үчүн тирүү жаратылыштын түзүлүштүк - функционалдык, генетикалык негиздерин, жандуу жаратылыштын бардык дүйнөсүнүн организмдеринин көбөйүшүн жана өнүгүшүн, экосистемалардын, биологиялык ар түрдүүлүктүн, эволюциянын негиздери жөнүндөгү билимдердин системасын өздөштүрүү;

03

Экологиялык этика нормаларын жана эрежелерин, мектеп окуучуларына экологиялык сабаттуулуктун негизи катары жандуу жаратылышка жоопкерчиликтүү мамиле кылууну калыптандыруу;

04

Генетикалык сабаттуулукту калыптандыруу – сергек жашоо образынын негизи катары адамдын психикалык, физикалык жана моралдык ден - соолугун сактоо;

05

Окуучулардын инсандыгын өнүктүрүү, биологиялык билимди практикада колдонууга, медицина, айыл чарба, биотехнология, айлана-чөйрөнү рационалдуу пайдалануу жана жаратылышты коргоо жаатындагы изилдөөчүлүк, практикалык иш - чараларга катышууга умтулуу.

Билим берүүгө болгон жаңы жагдайлардан улам биологиялык билим берүүнү реформалоо төмөнкү контексте жүргүзүлдү:

Биология – бул илим

Бардык эле илимдер сыяктуу биология илиминин өзүнүн тарыхы бар

Бардык эле илимдер сыяктуу биология илими – коомдук кубулуш

Биология – бул маданий кубулуш, же анын бир түзүмү катары да каралат

11 жылдык жана 12 жылдык окутууда “Биология” курсунун мазмундук багытындагы өзгөрүүлөр

11 жылдык окуу программасында	**12 жылдык окуу программасында**
Организм – биологиялык система;	Организм – биологиялык система катары;
Организмден жогору турган системалар;	Адам жана анын өмүрүн сактоо;
Органикалык дүйнөнүн көп түрдүүлүгү жана анын эволюциясы;	Организмден жогору турган системалар, алардын касиеттери жана өз ара байланыштары;
Адам жана аны курчап турган чөйрө.	Жашоонун үзгүлтүксүздүгү: өнүгүү, көбөйүү жана органикалык дүйнөнүн ар түрдүүлүгү.

11 жылдык жана 12 жылдык окутууда “Биология” курсундагы предметтик компетенттүүлүктөрдөгү өзгөрүүлөр

11 жылдык окуу программасында	**12 жылдык окуу программасында**
Жандуу объектилерди таануу жана баяндоо	Биологиялык кубулуштарды жана процесстерди илимий таанып-билүү компетенттүүлүгү
Биологиялык процесстер жана кубулуштарды илимий жактан түшүндүрүү	Негизделген жыйынтыктарды жана чечимдерди кабыл алуу үчүн илимий маалыматтарды колдонуу компетенттүүлүгү
Жаратылыштагы ар түрдүү көрүнүштөрдү, өзгөрүүлөрдү илимий далилдерди пайдалануу менен чечүү	Эксперименттик - изилдөөчүлүк компетенттүүлүк
______________________________	Туруктуу өнүгүүгө карай экологиялык сабаттуулукту калыптандыруу компетенттүүлүгү

Предметтик компетенттүү ишмердүүлүктү өнүктүрүүчү каражаттар жана технологиялар:

ОМК

3Е

5Е

STEM

3D дизайн

STEMART

долбоордук иштер

сынчыл ойлом

өз алдынча изилдөөчүлүк иштер

маселе, тапшырмалар кейси

мультимедиялык технологиялар

Предметтик компетенттүү ишмердүүлүк – бул мектеп окуучусунун предметтик билимине негизделген таанып-билүүчүлүк, изилдөөчүлүк, аткаруучулук билгичтиктерди өздөштүрүүгө жана аларды ар кандай шарттарда колдоно билүүгө багытталган жөндөмдүүлүктөрдүн, көндүмдөрдүн, бирдиктүү иш - аракеттердин системасы.

Мектеп окуучуларынын биологияны окутуудагы предметтик компетенттүү ишмердүүлүгүнө табият объектилерин таанып билүү, салыштыруу, өзгөртүп түзүү, баалоо жана аны менен байланышуу кирет жана ***“билүүгө үйрөнүү”, “бир нерсе жасаганды үйрөнүү”, “жашоого үйрөнүү”, “бар болууга үйрөнүү”*** негизги билим берүү компетенцияларына туура келет.

«БИОЛОГИЯ» ПРЕДМЕТИНИН БАЗАЛЫК ОКУУ ПЛАНЫНДАГЫ ОРДУ

Класстар	Жумалык саattардын саны	Жыл ичиндеги сааттардын саны
7-класс	2	68
8-класс	2	68
9-класс	2	68

11 жылдык жана 12 жылдык окутууда “Биология” курсундагы айырмачылыктар

11 жылдык окуу программасында	12 жылдык окуу программасында
6-класс. Биология.Өсүмдүктөр, бактериялар, козу-карындар жана эңилчектер	1-6 - класс “Мекен таануу”, “Табият таануу” жана кийинки окуу жылдарында 7-класс «Биология» предметтерине интеграцияланат
7-класс. Биология. Жаныбарлар	7-класс. Биология. Жаңы китеп менен башталат. Жаныбарлар уланат
8-класс. Биология. Адам жана анын ден соолугу	8-класс. Биология. Адам жана анын ден соолугу
9-класс. Биология. Тиричиликтин негизги мыйзам ченемдүүлүктөрү	9-класс. Биология. Тиричиликтин негизги мыйзам ченемдүүлүктөрү

7-КЛАСС. “БИОЛОГИЯ” ПРЕДМЕТИ БОЮНЧА ОКУУ ПРОГРАММАЛЫК МАТЕРИАЛЫНЫН МАЗМУНУ

Теманын аталышы	Саат-тар-дын саны	Лаборато-риялык, практика-лык, изилдөө жана долбоордук иштер	Окуучулардын окуудагы жетишкендиктеринин күтүлүүчү натыйжалары
Киришүү			
Илимге киришүү: түшүнүү, баалуулуктар жана илимий билимдин ролу	1		1.Илим түшүнүгүн билет, анын коомдун өнүгүшүндөгү негизги милдеттерин жана максаттарын түшүнөт. 2.Илимий билимдин дүйнө таанымды калыптандыруудагы, технологияларды өнүктүрүүдөгү жана практикалык маселелерди чечүүдөгү маанисин талдайт. 3.Илимдин негизги баалуулуктары – объективдүүлүк, текшерүүчүлүк, системалуулук жана илимий ишмердүүлүктөгү сыноочу ой жүгүртүү менен этикалык нормалардын ролун карайт.

Клетка – бардык тирүү органимдердин түзүлүшүнүн жана жашоосунун бирдиги. Клетканын ачылыш тарыхы жана изилдөө ыкмалары. Клетканын түзүлүшү жана функциялары. Адистешкен клеткалар.	2		1.Клетканын ачылыш тарыхын айтып берет, микроскоптун түрлөрүн айырмалайт жана алардын колдонуу чөйрөсүн түшүндүрөт. 2.Клетканын негизги түзүмдөрүн (ядро, цитоплазма, мембрана ж.б.) атап, алардын функцияларын мүнөздөйт. 3.Ар кандай адистешкен клеткалардын өзгөчөлүктөрүн салыштырат жана алардын организмдеги ролун түшүндүрөт.
Организмдеги клеткалардын уюмдашуусу: Клетка – ткань – орган – орган системалары – организм. Өсүмдүктөр жана адамдагы ткандар, органдар жана системалар. Жандуу организмдердин белгилери жана касиеттери.	1		1.Жандуу организмдердин түзүлүшүнүн иерархиясын сүрөттөйт: клетка, ткань, орган, орган системасы, организм, өсүмдүк жана жаныбар дүйнөсүнөн мисалдарды келтирет. 2.Өсүмдүктөр менен адамдагы негизги ткань түрлөрү, алардын түзүлүшү жана функцияларын түшүндүрө алат. 3.Жандуу организмдерге мүнөздүү белгилер (зат жана энергия алмашуу, өсүү, көбөйүү, дүүлүгүү, ыңгайлашуу) жана алардын жашоо үчүн маанисин талдайт.
I БӨЛҮМ. Жаныбарлар дүйнөсү менен жалпы таанышуу			
II БӨЛҮМ. Бир клеткалуу жаныбарлар дүйнөчөсү же жөнөкөй жаныбарлар			

Биология предмети боюнча баалоо иштеринин түрлөрү (7–12-класстар)

Баалоо ишинин түрлөрү	Максаты	Кыскача мүнөздөмө
Оозеки суроо алуу	Теориялык материалды өздөштүрүүнү текшерүү	Фронталдык, жеке, тандалма; түшүнүктөрдү терең түшүнүүнү баалоого мүмкүндүк берет
Жазуу иштери, тесттер	Билимдердин жана көндүмдөрдүн деңгээлин баалоо	Жандуу жооп тандоо, ачык типтеги, тууралыкка текшерүү ж.б. түрлөрдү камтыйт
Практикалык иштер	Билимдерди практикада колдонуу жөндөмдөрүн текшерүү	Микроскоп менен иштөө, препараттарды, гербарийлерди, приборлорду колдонуу; байкоо жана эксперименттерди жүргүзүү
Лабораториялык иштер	Изилдөө жөндөмдөрүн калыптандыруу	Экспериментти өткөрүү, маалыматтарды чогултуу, жыйынтыктарды даярдоо жана талдоо

Текшерүү иштери	Теманы же бөлүмдү өздөштүрүүнү текшерүү	Комплексүү тапшырмалар: теория + тапшырмалар + практикалык бөлүм
Долбоордук жана изилдөө иштери	Өз алдынча изилдөө жана чыгармачылык жөндөмдөрүн өнүктүрүү	Жеке же топ менен аткарылат; класста же мугалимдин алдында долбоорду коргоо
Таблицалар, схемалар, диаграммаларды иштөө	Визуалдык маалымат менен иштөө жөндөмдөрүн баалоо	Таблицаларды толтуруу, схемаларды талдоо, азыктык тизмелерди түзүү, биологиялык циклдерди түзүү ж.б.
Тексттерди жана булактарды талдоо	Сынчыл ой жүгүртүү жана түшүнүү менен окуу жөндөмдөрүн калыптандыруу	Илимий-популярдуу макалалар, окуу китептеринин үзүндүлөрү, изилдөөлөрдүн жыйынтыктарын талдоо
Өзүн-өзү баалоо жана бири-бирин баалоо	Метапредметтик жөндөмдөрдү калыптандыруу	Рефлексия, топто же жупта иштин жыйынтыктарын талкуулоо

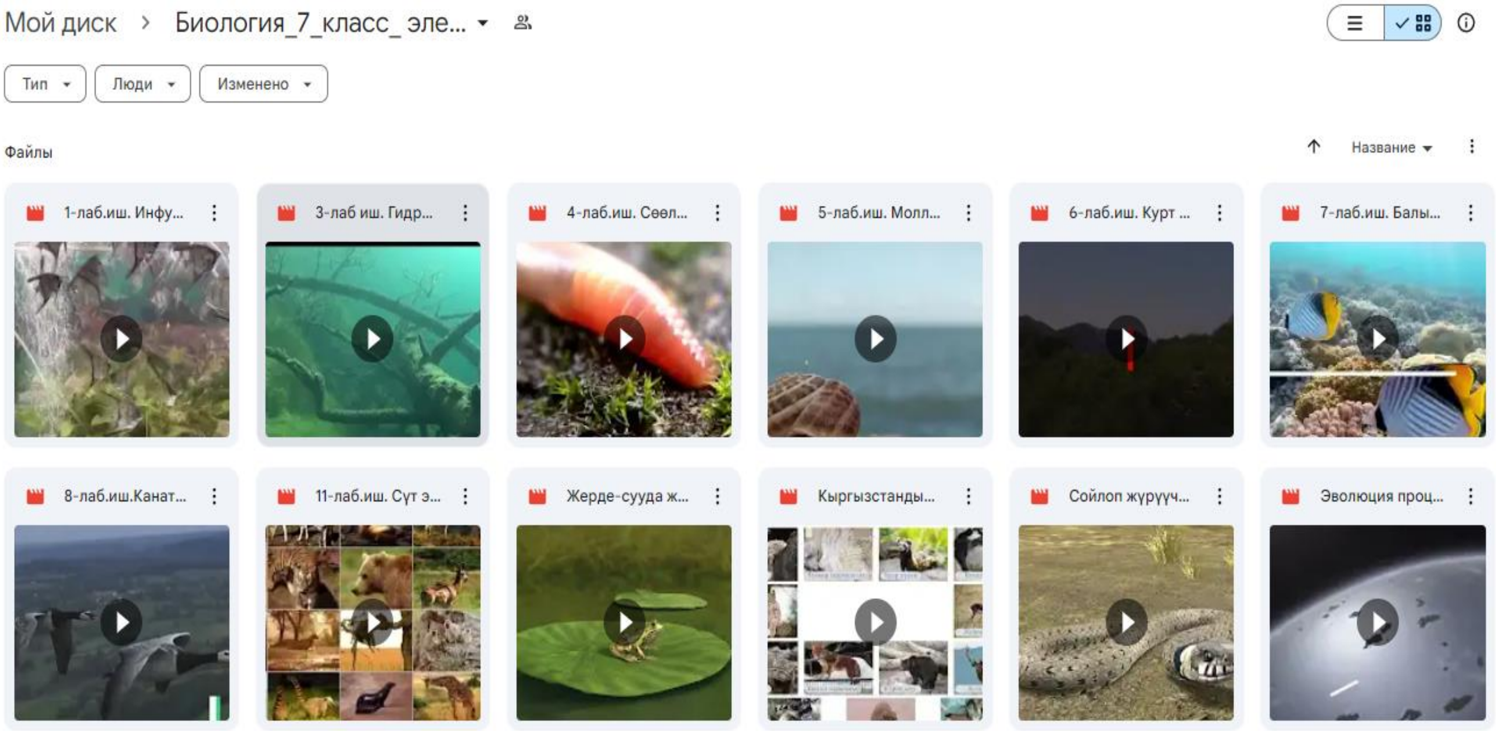
Мой диск
Биология_7_класс_ эле...
Тип
Люди
Изменено
Файлы
Название
1-лаб.иш. Инфу...
3-лаб иш. Гидр...
4-лаб.иш. Сөөл...
5-лаб.иш. Молл...
6-лаб.иш. Курт ...
7-лаб.иш. Балы...
8-лаб.иш.Канат...
11-лаб.иш. Сүт э...
Жерде-сууда ж...
Кыргызстанды...
Сойлоп жүрүүч...
Эволюция проц...

Окуучулардын предметтик компетенттүү ишмердүүлүктөрүн баалоонун деңгээлдери

Биринчи деңгээл - Репродуктивдүү	Экинчи деңгээл - Продуктивдүү	Үчүнчү деңгээл - чыгармачылык
Бул деңгээлде окуучулар төмөнкү көндүмдөргө ээ болушат: -тирүү табият объектилеринин айрым аталыштарын билүү; -организмдердин жашоо-турмушундагы көрүнүштөрдү жана процесстерди байкап, сүрөттөө үчүн биология боюнча керектүү маалыматты бөлүп ала билүү; -биологиянын жана жаратылыш ресурстарынын адамдын жана коомдун күнүмдүк турмушундагы ордун жана маанисин түшүнүү; -алынган билимди жана көндүмдөрдү практикалык иштерде колдонуу.	Бул деңгээлге жетүү төмөнкү жөндөмдөрдү камтыйт: -негизги биологиялык түшүнүктөрдүн, мыйзамдардын, теориялардын мазмунун түшүнүү жана аларды тааныш шарттарда колдонуу; -организмдин бүтүндүгү катары органдар менен функциялардын өз ара байланышын аныктай билүү; -жашоо чөйрөсүнүн шарттары менен организмдеги өзгөрүүлөрдүн ортосундагы себеп-натыйжа байланыштарын аныктай билүү; -биология боюнча жөнөкөй эксперименттерди өз алдынча жүргүзө билүү.	Бул деңгээлге жетишүү төмөнкүлөрдү талап кылат: -акыл-эсти иштетүүнүн логикалык ыкмаларын (талдоо, синтездөө, жалпылоо, салыштыруу) колдонуу жөндөмүнө ээ болуу; -жаңы маалыматтарда багыт алып, керектүү маалыматты аныктап, тиешелүү түшүнүктөрдү түзүү; -изилдөө жүргүзүүнү пландап, ишке ашыруу, жыйынтыктарды каттап, талдап жана жалпылоо жөндөмүнө ээ болуу; -илимий маалыматты баалай билүү жана аны көйгөйлөрдү чечүүдө колдонуу жөндөмүнө ээ болуу.

Көңүл бурганыңыздарга рахмат!

Материалдарды төмөнкү адрестерден алсаңыздар болот:
https://edu.gov.kg
https://kao.kg

Коммерциялык максатта колдонууга болбойт /
Не использовать в коммерческих целях.